

Vlaanderen
is erfgoed

Opheffingsdossier

De binnenplaats van een huis in Antwerpen
Monument

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Opheffingsdossier:

Binnenplaats van een huis,
Antwerpen, Korte Nieuwstraat – monument

INHOUDELIJK DOSSIER

Dossiernummer: 4.001/11002/152.1

3/06/2022

INHOUDSTAFEL

1.	Beschrijvend gedeelte	4
1.1.	Situering	4
1.2.	Historisch overzicht	4
1.3.	Historiek van het beschermings- en beheersdossier	5
1.4.	Fysieke toestand van het onroerend goed	5
2.	Evaluerend gedeelte	6
2.1.	Evaluatie van de opheffing van de bescherming	6
2.2.	Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan	6
2.3.	Motivering van de afbakening van de opheffing	6
2.4.	Juridische toestand	7
2.4.1.	Adres en kadaster:	7
2.4.2.	Onroerend Erfgoed:	7
2.4.3.	Omgeving:	7
3.	Bronnen	7
4.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	8
4.1.	Omgevingsplan	8
4.2.	Fotobijlage	8
4.3.	Documentatie	8

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

Dit is het inhoudelijk dossier bij het opheffingsbesluit van de binnenplaats van een huis in Antwerpen. De opheffing van de bescherming kadert in de herziening van het beschermd erfgoedbestand, zoals ingeschreven in de Beleidsnota Onroerend Erfgoed (2019-2024) van minister Matthias Diependaele.

De bescherming van de binnenplaats van een huis werd onderzocht in het project 'Aangetaste en verdwenen beschermingen' (2020-2021). Hierin zijn beschermingen onderzocht van bouwkundig, houtig en landschappelijk erfgoed met een onduidelijke fysieke toestand. Het onderzoek had een drieledige bedoeling:

- Nagaan wat de huidige fysieke toestand van het beschermd erfgoedobject is en in hoeverre het nog beantwoordt aan de toestand waarin het werd beschermd
- Achterhalen welke de oorzaken zijn van eventuele veranderingen
- Een beslissing nemen over de bescherming van het erfgoedobject

Op basis van dit onderzoek zijn 44 volledige en 1 gedeeltelijke opheffing van beschermingen toegevoegd aan de beschermingskalender 2022, evenals 3 wijzigingen van beschermingen van verplaatst erfgoed.

Deze opheffingen en wijzigingen worden gefaseerd uitgevoerd. Het eerste pakket dat hier wordt voorgelegd bevat beschermd bouwkundig en landschappelijk erfgoed waarvan de erfgoedwaarden onherstelbaar aangetast zijn door

- een ernstige (onvrijwillige) aantasting of calamiteit
- werken die vergund zijn door het agentschap Onroerend Erfgoed of zijn voorgangers

Voor vier dossiers in dit eerste pakket wordt de opheffing of wijziging van de bescherming voorgesteld omdat:

- het beschermd onroerend goed met toelating van het agentschap Onroerend Erfgoed of zijn rechtsvoorgangers verplaatst werd en het beschermd onroerend goed op de nieuwe locatie opnieuw beschermd werd. De bescherming op de oorspronkelijke locatie wordt om die reden opgeheven.
- de verplaatsing noodzaakt een wijziging van het oorspronkelijk beschermingsbesluit. Het beschermingsbesluit wordt aangepast in functie van een bescherming op de nieuwe locatie.

Hierna volgen nog twee pakketten:

- bouwkundig en landschappelijk erfgoed waarvan de toestand problematisch was op het moment van bescherming
- bouwkundig erfgoed dat gesloopt is

1.1. Situering

De binnenplaats van een huis, voorheen gelegen in de Korte Nieuwstraat 34 in Antwerpen situeerde zich in het historische stadscentrum. Het betrof een binnenplaats met barokarcade dat minstens opklimt tot de 17de eeuw bij een herenhuis met een traditionele kern.

De binnenplaats werd op 17 juli 1981 beschermd als monument vanwege de historische en artistieke waarde. De omgevende gebouwen zijn niet beschermd.

1.2. Historisch overzicht

De historiek van het gebouw en een beschrijving zijn opgenomen in de Inventaris Onroerend Erfgoed, [ID 4279](#) en worden als volgt beschreven: Herenhuis met traditionele kern, een barokarcade op de binnenplaats en een achterhuis, dat minstens opklimt tot de 17de eeuw. De neoclassicistische lijstgevel werd in 1889 heropgebouwd door aannemer

Eduard Coninckx, in opdracht van de heer Dierckx. Gehavend bij een gasontploffing van het aanpalende hoekpand met de Sudermanstraat op 21 maart 1988, en vervolgens gesloopt voor de bouw van een wooncomplex ontworpen in 1997.

Rijwoning met dubbelhuisopstand van vier traveeën en drie bouwlagen onder een zadeldak. De bepleisterde en beschilderde lijstgevel rust op een plint uit blauwe hardsteen. Horizontaal geleed door de puilijst en cordonvormende lekdrempels, beantwoordt de opstand aan een regelmatig ordonnatieschema. Registers van rechthoekige vensters in een vlakke omlijsting met onderdorpel, op de begane grond aangepast; rechthoekige inkomdeur met gestrekte waterlijst. Een klassiek hoofdgestel met een houten kroonlijst en tandlijst op klossen vormt de gevelbeëindiging.

Merkwaardige binnenplaats: oostvleugel met overblijfselen van een twee bouwlagen hoge galerij in blauwe hardsteen, uit de 17de eeuw. Op de benedenverdieping rondboogarcade met archivolt en diamantkopsleutels op Toscaanse zuilen. Boogzwikken met gebeeldhouwde tondi en rozetten. Bovenverdieping geritmeerd door Ionische zuiltjes op sokkels, waartussen een balustrade, bekroond door een hoofdgestel; gedicht en voorzien van rechthoekige vensters in de 19de eeuw.

Achterhuis met zandstenen parement uit de 17de eeuw, met deur- en vensteromlijstingen uit blauwe hardsteen die omstreeks 1750 werden toegevoegd. Oorspronkelijk schrijnwerk van de deur met bovenlicht en twee schuiframen met sierlijke roedeverdeling. Het gebouw zelf is omgevormd tot open parking, toegankelijk via de Sudermanstraat, met behoud van de moerbalken. Olieverfschilderingen op doek van de zoldering en wanden werden weggenomen, de marmeren, gesculpteerde rococoschouw met versierde gietijzeren haardbekleding van omstreeks 1750 verplaatst naar de voorgebouw. In de westelijke scheimuur op de binnenplaats: overblijfselen van vensters uit de 17de eeuw.

1.3. Historiek van het beschermings- en beheersdossier

De binnenplaats van een stadswoning in de Korte Nieuwstraat werd op 17 juli 1981 beschermd als monument vanwege de historische en artistieke waarde. Het pand werd samen met 118 andere Antwerpse gebouwen in één koninklijk besluit beschermd.

Uit het beheersdossier blijkt dat bij een gasontploffing van het aanpalende hoekpand met de Sudermanstraat op 21 maart 1988 de binnenplaats vernield werd en vervolgens gesloopt met toelating van de burgemeester.

Een vervangende nieuwbouw werd in 1997 geadviseerd door de toenmalige afdeling Monumenten & Landschappen en vervolgens gerealiseerd. De binnenplaats werd daarbij niet gereconstrueerd.

1.4. Fysieke toestand van het onroerend goed

De huidige fysieke toestand van het onroerend goed waarvoor dit opheffingsdossier wordt opgemaakt is vastgesteld tijdens een plaatsbezoek op 24 januari 2022. De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de opheffing.

De erfgoedwaarden, erfgoedkenmerken en -elementen van het monument gingen door de vervangende nieuwbouw volledig en onherstelbaar verloren.

2. EVALUEREND GEDEELTE

2.1. Evaluatie van de opheffing van de bescherming

De binnenplaats van het huis werd vernield bij een gasexplosie in 1988.

Het instabiele pand werd op burgemeestersbevel gesloopt en in 1997 vervangen door een nieuwbouw.

De luchtfoto van 2021 toont aan dat er geen binnenkoer in het pand is maar een als binnentuin ingerichte binnenstraat. (zie de documentatie bij het inhoudelijk dossier, foto 2 en 3 en de fotoregistratie bij het ministerieel besluit)

De historische en artistieke waarde gingen bijgevolg verloren.

De bescherming van de binnenplaats van het huis als monument wordt opgeheven omdat de erfgoedwaarden onherstelbaar aangetast of verloren zijn gegaan.

2.2. Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan

Zowel de historische als de artistieke waarde van de binnenplaats gingen verloren.

De erfgoedkenmerken en -elementen werden in het beschermingsdossier omschreven als volgt: "een binnenkoer met omringende gebouwen uit de 17de en 18de eeuw waarvan verschillende waardevolle elementen bewaard bleven: hardstenen gaanderijen, deur- en vensteromlijstingen, schrijnwerk."

De Inventaris Onroerend Erfgoed omschrijft de erfgoedkenmerken en -elementen als volgt: "Zeer merkwaardige binnenplaats: oostvleugel met overblijfselen van een twee verdiepingen gaanderij in blauwe hardsteen, in de 17de eeuw te dateren. Benedenverdieping met rondboogarcade; archivolten met diamantkopsluitsteen op Toscaanse zuilen. Boogzwikken met gebeeldhouwde tondi en gesculpteerde rozetten. Bovenverdieping geritmeerd door Ionische zuiltjes op sokkels, waartussen balustrade; bekroond door hoofdgestel."

De erfgoedwaarden zijn als gevolg van de gasexplosie volledig verloren gegaan in 1988. De Inventaris Onroerend Erfgoed registreert de erfgoedwaarden voldoende. Er zijn bijgevolg geen bijkomende maatregelen vereist voor de registratie van de erfgoedwaarden of het behoud van erfgoedelementen in een onroerenderfgoeddepot.

2.3. Motivering van de afbakening van de opheffing

De bescherming als monument van de binnenplaats van het huis wordt geheel opgeheven.

Het kadastraal perceel gevat door de opheffing is opgenomen in artikel 2 van het ministerieel besluit.

De erfgoedwaarden zijn volledig verloren gegaan in 1988.

2.4. Juridische toestand

2.4.1. Adres en kadaster:

De binnenplaats van een huis heeft in het beschermingsbesluit volgende kenmerken: Korte Nieuwstraat 34, te Antwerpen, bekend ten kadaster: Antwerpen, sectie C, perceelnummer 2394 C.

Vandaag is dat:

Korte Nieuwstraat 30, Suddermanstraat 2, 2A, 2B, 6, 6A en 6B en Vleminckstraat 23, te Antwerpen, bekend ten kadaster: Antwerpen, 3e afdeling, sectie C, perceelnummer 2393E (deel van het perceel).

2.4.2. Onroerend Erfgoed:

Op het omgevingsplan in bijlage bij dit dossier zijn de beschermingen opgenomen die in de buurt liggen van het onroerend goed waar dit dossier over gaat.

- Beschermd binnen het *geografisch pakket Antwerpen* als monument bij Koninklijk Besluit van 17 juli 1981.
- Gelegen binnen de archeologische zone *Historische stadskern van Antwerpen*, vastgesteld op 19 februari 2016.
- Gelegen in de bufferzone van het UNESCO-werelderfgoed: Museum Plantin Moretus, goedgekeurd op 15 juli 2005.
- Opgenomen in de databank van het onroerend erfgoed met ID 4279, Herenhuis met barokarcade en achterhuis. Het gebouw werd niet vastgesteld.

2.4.3. Omgeving:

- Het gebouw is volgens het gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Binnenstad' van 26 april 2012, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 19 juni 2012, gelegen in woongebieden met cultureel, historische en/of esthetische waarde met als subcategorie wonen.
- Het gebouw is gelegen binnen het BPA 'Binnenstad' van 1 september 2003.
- Het gebouw is gelegen binnen het Gewestelijk RUP 'Afbakening grootstedelijk gebied Antwerpen' van 1 januari 2005.

3. BRONNEN

Onroerend Erfgoed Antwerpen, Lopend archief, Korte Nieuwstraat 34, A/0004/99.

Stadsarchief Antwerpen, Bouwdossiers, 21/18117#19887231.

S.N. s.d.: *De gasontploffing aan de Sudermanstraat in 89* [online] <https://pin.it/9JtuSp1> (geraadpleegd op 4 januari 2022).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2022: *Herenhuis met barokarcade en achterhuis* [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/4279> (geraadpleegd op 3 januari 2022)

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2022: *Stadswoning: binnenplaats* [online] <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/5104> (geraadpleegd op 3 januari 2022)

Opheffingsdossier: De binnenplaats van een huis, monument

4. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

4.1. Omgevingsplan

4.2. Fotobijlage

De fotoregistratie van de fysieke toestand, gevoegd als bijlage bij het ministerieel besluit, bevat alle relevante foto's voor dit dossier. De fotobijlage bij het inhoudelijk opheffingsdossier bevat bijkomend fotomateriaal dat het dossier verder onderbouwt of illustreert.

4.3. Documentatie

De documentatie bij het inhoudelijk opheffingsdossier bevat bijkomend materiaal zoals kaarten, postkaarten, bouwplannen, kadastermutaties, hoogtemodellen, e.d. dat het dossier verder onderbouwt of illustreert.